

الکبریا

■ ویژه‌نامه اربعین ■ حضرت اباعبدالله الحسین (ع) | شماره چهارم
 ■ هفته‌نامه افق حوزه ■ شماره ۸۱۱
 ■ دوشنبه ■ ۲۹ مرداد ۱۴۰۳ ■ ۱۴ صفر ۱۴۴۶

امام جعفر صادق (ع) از جدش

با عبارت «وَأَعْظَيْتُهُ مَوَارِثَ الْأَنْبِيَاءِ» یاد کرده است.

امام هرگز در کلماتش غلو وجود ندارد

و هر آنچه بیان می‌کند مطابق واقع است.

امام را باید امام توصیف کند و غیر امام محال است

بتواند به کنه و جوهره امام برسد.

این عبارت یعنی هر آنچه خداوند

به همه انبیا از جمله انبیا اولوالعزم داده

در وجود سالار شهیدان جمع شده است.

و هر آنچه به نبی خاتم داده در امام (ع) تبلور پیدا کرده

و جوهره همه انبیای الهی در حسین (ع) است.

۳۱۷ با سندی از محمد بن مسلم روایت نقل کرده که از امام باقر و صادق (ع) شنیدم که فرمود: خداوند نه عوض شهادت امام حسین امامت را در نسل و ذریه او قرار داد و شفا را در تربت او نهاد و اجابت دعا را نزد قبر او مقدر کرد و پیوسته زائران در حال رفت و آمد برای زیارت او هستند. محمد بن مسلم به امام صادق (ع) عرض کرد: آثار این جلالت و شکوه به واسطه امام حسین (ع) به دیگران می‌رسد اما چه اثری برای خود امام حسین دارد؟ حضرت فرمود: خداوند او را به نبی مکرم اسلام ملحق نمود پس درجه و منزلت او همانند جایگاه رسول خدا است.

مرحوم خراز قمی متوفی قرن چهارم در کتاب کفایة الاثر روایات بسیاری را از پیغمبر اکرم نقل کرده که خداوند نه امام را از نسل امام حسین (ع) قرار داده از جمله آنها این روایت است: روایتی را مسند از سلمان فارسی نقل کرده که گفت: بر رسول خدا وارد شدم دیدم حسین بر زانوی آن حضرت نشسته و صورت او را بوسه می‌زند و می‌گوید: تو بزرگ و پسر یک شخصیت بزرگ هستی، تو امام و پسر امام هستی، تو پدر ائمه هستی، تو حجت خدا و پسر حجت خدا و پدر حجت‌های الهی هستی، نه حجت الهی از صلب تو است و نه‌مین آنها همان قائم (موعود آخر الزمان) است.

۴. تقدیم خون قلب جهت هدایت انسانیت

امام جعفر صادق (ع) درباره سیدالشهدا (ع) فرمود: «وَبَدَّلَ مَهْجَتَهُ فَيْكَ لِيَسْتَقْبَلَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ» او بذل جان کرد در راه تو تا بندگان را از جهالت و گمراهی نجات بخشد.

نکات موجود در این فراز:

چند مطلب مهم در این بیان نورانی امام صادق (ع) درباره جدش وجود دارد:

۱. واژه بذل: که در لغت این‌گونه تفسیر شده که انسان چیزی را با رضایت کامل بدهد. این منظور در توضیح این واژه می‌گوید: هر کسی با طیب خاطر خود چیزی را بذل کند و بدهد (لسان‌اللسان، ج ۱، ص ۷۲) یعنی سیدالشهدا روز عاشورا آنچه را داشت در طبق اخلاص قرار داد و در راه خدا فدا کرد.

۲. واژه مهج: این منظور این کلمه را به خون قلب تفسیر کرده و گفته است: مهجة خون قلب انسان است و گفته شده چیز خالص است یعنی سیدالشهدا خون قلب خود را خالصانه در راه خدا داد.

۳. نجات بشریت: این خون قلب را امام حسین (ع) در روز عاشورا خالصانه در راه خدا داد تا بشریت و انسانیت را از گمراهی و ضلالت نجات بخشد.

واقعا اگر این خون در روز عاشورا بر روی زمین کربلا ریخته نمی‌شد بشریت تا روز قیامت در دامن بنی امیه بود پس نجات مسلمان‌ها به برکت خون سیدالشهدا (ع) است.

۴. جهاد در راه خدا: فراز دیگر زیارت اربعین از قول امام جعفر صادق (ع) این است که فرمود: «فَجَاهِدْهُ فَيْكَ صَابِرًا مُخْتَصِبًا حَتَّى شُفِكَ فِي طَاعَتِكَ دُمُهُ» به دو ویژگی امام اشاره می‌کنند: ۱. جهاد در راه خدا؛ ۲. ریخته شدن خون در راه اطاعت خدا.

این یعنی تنها جهادی ارزش دارد که پایه و اساس آن خدا باشد و این سر جاودانگی نهضت حسینی است. عزتمندی نیست، رسیدن به این مقام آرزوی همه باشد بلکه به دنبال انجام وظیفه بود. هنگامی که این وظیفه اساسش توحید الهی باشد، نتیجه‌اش می‌شود بقا تا روز قیامت. نکته دوم در این فراز اطاعت محض صاحب نهضت است. این خون پاک، تنها در راه انجام اطاعت الهی روی زمین ریخته شد. مهم‌ترین درسی که می‌توان از این فراز گرفت این است که کارهای انسان در زندگی باید صبغه الهی داشته باشد و الا مصداق «کالزبد یذهب جفأ» می‌شود یعنی همچون کف روی آب ناپدید می‌شود.

۵. نسل امامت از امام حسین (ع) است: امام (ع) می‌فرماید: «وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَيْمَةَ مِنْ وَلَدِيكَ» یعنی حجت خدا شهادت می‌دهد که خداوند عروج‌ل نه تن از امامان را از نسل و صلب سیدالشهدا (ع) قرار داده است. مرحوم شیخ طوسی متوفی ۴۶۰ در کتاب الامالی جلد ۱ صفحه

گوهرهای معرفت

در زیارت‌نامه اربعین

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد جعفر طبسی، استاد حوزه و دانشگاه

شخصی از آن حضرت از تفسیر این آیه پرسید حضرت فرمود: منظور امام حسین (ع) است که مظلومانه کشته شد و ما اولیای او هستیم و قائم ما به هنگام ظهور به خونخواهی حضرت قیام خواهد کرد. (بخاراالوار جلد ۲۴ صفحه ۲۱۸)

مراد از مظلومیت چیست؟

بدون شک مظلومیت هرگز به معنای ضعف و ناتوانی آن حضرت نیست. هرگز امام در نهضت عاشورا ذره‌ای از خود ضعف و زبونی نشان نداد. مراد از مظلومیت شدت مصائب و ضربات وارد بر آن حضرت مخصوصاً لحظات آخر عمر مبارک اوست. کسی که یک تنه در برابر لشکر تا بن دندان مسلح ایستادگی کرده و خم به ابرو نیاورده

بیستم ماه صفر مصادف است با اربعین حسینی؛ چهلمین روز شهادت سیدالشهدا که خود و خاندانش را فدای دین خدا کرد و رضای او را بر همه چیز برگزید. بدون تردید اگر در سال ۶۱ هجری واقعه بی‌نظیر کربلا به وجود نمی‌آمد انسانیت و بشریت در زیر یوغ بنی امیه باقی می‌ماند؛ لذا قیام امام حسین (ع) و یارانش بود که دودمان کثیف بنی امیه را تا ابد به زباله دان تاریخ سپرد. از این روی در احادیث فراوانی از امامان معصوم (ع) در این روز به قرائت زیارت اربعین سفارش شده است؛ و در حدیثی، یکی از نشانه‌های مؤمن شمرده شده است.

در این زیارت‌نامه فرازهای بسیار مهم و تکان دهنده وجود دارد که در این مقاله کوتاه به برخی از آنها به طور فشرده اشاره می‌کنیم. ابتدای این زیارت‌نامه با چهار

سلام بر آن حضرت آغاز می‌شود:

«السَّلَامُ عَلَى وَلِيِّ اللَّهِ وَخَيْرِهِ السَّلَامُ عَلَى خَلِيلِ اللَّهِ وَنَجِيِّهِ السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ وَاتِّبَ صَفِيهِ السَّلَامُ عَلَى الْخُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ». امام هم ولی الله و هم خلیل الله و هم صفی الله و هم مظلوم و شهید شمرده شده است. هر کدام از این واژه‌ها نیاز به توضیح و شرح دارد که توضیح مبسوط آنها از حوصله این مقاله خارج است.

۱. دارنده موارث انبیا

امام جعفر صادق (ع) از جدش با عبارت «وَأَعْظَيْتُهُ مَوَارِثَ الْأَنْبِيَاءِ» یاد کرده است. امام هرگز در کلماتش غلو وجود ندارد و هر آنچه بیان می‌کند مطابق واقع است. امام را باید امام توصیف کند و غیر امام محال است بتواند به کنه و جوهره امام برسد. این عبارت یعنی هر آنچه خداوند به همه انبیا از جمله انبیا اولوالعزم داده در وجود سالار شهیدان جمع شده است. و هر آنچه به نبی خاتم داده در امام (ع) تبلور پیدا کرده و جوهره همه انبیای الهی در حسین (ع) است.

۲. مظلومیت امام حسین (ع)

در زیارت‌نامه اربعین امام جعفر صادق (ع) از جد مظلومش این تعبیر را دارند: «السَّلَامُ عَلَى الْخُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ» البته واژه مظلومیت به همه امامان معصوم اطلاق شده است. روایت رسول خدا هم به این مظلومیت اشاره می‌کند که آری به خدا سوگند که در آن زمان من و علی و فاطمه و حسن و حسین و نه امام از اولاد حسین که همه مظلوم اهل بیت من بودند همه یک جا جمع خواهیم بود. (بخاراالوار جلد ۲۵ صفحه ۷)

بدون هیچ شکی رسول خدا و ائمه (ع) عنایت ویژه‌ای به مظلومیت سیدالشهدا (ع) داشتند و به این مظلومیت در قالب اشک و عزاداری تحقق می‌بخشند.

مظلومیت امام (ع) در قرآن

امام جعفر صادق (ع) در ذیل آیه «مَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيِهِ سُلْطَانًا» (سوره اسرا، آیه ۲۳) این مظلومیت را به امام حسین (ع) نسبت داده است.